

УКРАЇНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ

UKRAINSKE VIDRODZHENNIA — A UKRAINIAN MAGAZINE of
Religion, Philosophy, Literature, Arts, Science and History.

Published by The Society of The Ukrainian Native Faith
of Canada Inc.

UKRAINSKE VIDRODZHENNIA published every three months.

All donations accepted.

Editorial Board: A.V. Braga, H.L. Sitnik, S. Yaworsky, J. Holubizky, O. Karmeluk

Administrator — A. O. Braga.

Ukrainian Native Faith

P. O. Box 323

Grimsby, Ont. Canada L3M 4G5

УКРАЇНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ — кварталник
Релігії, Філософії, Літератури, Мистецтва, Науки та Історії.

Редагує Колегія:

Віра Брага, Лада Ситник, Славин Яворський, Яр Голубицький, Олег Кармелюк.
Видає Об'єднання Українців Рідної Віри.

Адміністратор — Олег Брага.

Редакція застерігає собі право скорочувати та виправляти надіслані матеріали.
Статті авторів не обов'язково висловлюють погляди редакції.

Передрук із зазначенням джерела дозволений. Незамовлених матеріалів редакція не повертає та в тій справі не листується.

Журнал "У. В." видається за добровільні пожертви.

ЗМІСТ

В.Шаян: Основна сила творчости Шевченка	ст. 1
В.Сосюра: Любіть Україну	ст. 3
Ю.Лісовий: Нарис праісторії України	ст. 4
Г.Сірик: Босими ногами та думкою навколо Вороніжа	ст. 5
Я.Оріон: Бог і релігія	ст. 8
О.Знойко: Пантеон Київської Русі	ст. 8
Я.Оріон: Тисячоліття християнства в Україні	ст. 10
Б.Ольшанівська: Безпідставне обвинувачення Українського Народу	ст. 13
В.Сурма: Тисячоліття християнства	ст. 15
А.Кашенко: Під Корсунем	ст. 16

СВІТ БЕЗНАЧАЛЬНИЙ,
ПЕРЕТВОРЕННЯ ВІЧНЕ.
Г. Сковорода

ПРАВДА –

Молітесь БОГОВІ одному,
Молітесь ПРАВДІ на землі...

Т. Шевченко

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ –

Власне почуття
обов'язку...

І. Франко

ВОЛЯ –

Хто визволиться Сам,
Той вільний буде...

Л. Українка

В ДЕНЬ 173-річчя НАРОДЖЕННЯ ПРОРОКА ВСІЄЇ УКРАЇНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Проф. В. Шаян

ОСНОВНА СИЛА
ТВОРЧОСТИ ШЕВЧЕНКА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО – ПРОРОК СВІТОВОЇ
МІСІЇ УКРАЇНИ

Тарас Шевченко

...ТА НЕ ОДНАКОВО МЕНІ,
ЯК УКРАЇНУ ЗЛІЇ ЛЮДЕ
ПРИСПЛЯТЬ, ЛУКАВІ, І В ОГНІ
ЇЇ ОКРАДЕНУЮ ЗБУДЯТЬ...
ОХ, НЕ ОДНАКОВО МЕНІ.

...Не один поет із малих і великих ставав перед проблемою непорозуміння, прірви чи пропасті між собою і суспільністю. З різних причин може така пропасть повстати. Різні її розв'язували. Були такі, що відверталися від "товпи" з погордою. Але в Шевченка немає ані тіні ненависти чи погорди для своїх братів і синів. І тому він хоче кинути міст понад пропасть і злетіти до них. Він не хоче, щоб вони його відцурались. Він буде їм потурати. Треба знайти із ними спільну мову. Треба співати їм пісень, що вони їх знають, чи зрозуміють; пісень, що вони їх люблять, як от про "Гриця", про нещасне кохання, про дівчину-тополю, про "Катерину", про матір-наймичку про сліпого невольника. (А в умовах царської цензури треба і її обійти довкруги і звідси слова: "Скачи враже, як пан скаже").

Треба співати весільної, а відтак несподіваним зворотом звернути на сльози, на святі сльози очищення. І треба непомітно для них самих вести їх на ті вершини, де ширяє його дух. Треба нагадати минувшину, щоб розорати душу болючим спомином, відтак запекти їх вогнем розпачі ("не вернеться"), вдарити бичем іронії й глузу ("Нехай буде отакечки, сидіть діти у запічку" – Тарасова Ніч), а відтак на розорану й зрошену сльозами ниву треба засіяти Слово. Слово-молитву козаків у "Гамалії", щоб визволити братів із турецької неволі, щоб розбудити приспану волю чину.

Відтак... відтак... після довгих років важкої неволі він зрозуміє, що горіння цього вогню—це жертва власного життя.

Цей вогонь—це наше власне життя, що горить на жертівнику високої Ідеї.

Треба, щоб цей вогонь горів ясно, живим, широким і високим полум'ям, щоб його слово...

"...пламенем взялось,
Щоб людям серце розтопило
Те слово—Божеє кадило,
Кадило істини."

(Неофіти, 1857).

..."Орю свій переліг, убогу ниву,
Та сію слово...

Орися ж ти, моя ниво,
Долом та горою,
Та засійся, чорна ниво,
Волею ясною!"

(Не нарікаю я на Бога, 1860)

Відтак... Відтак... Довга ще праця Шевченка.

Після десяти літ від видання "Кобзаря" він оглянеться назад і побачить, що зерно духа не сходить так скоро, як золота пшениця українських ланів. Тоді сумнів, "чи варта Україна його святого вогню?"—запече його лютою змією. Тоді за цей сумнів супроти власної жертви й завдання—за гріх проти правди свого серця— слова найглибшого болю протиснуться на його уста. Тоді мов розтоптана гадюка заходу сонця так і він вижидати буде смерті в степу. Але темні сили не зможуть його, хоч яка люта й безжалісна йтиме борня за святий вогонь його серця.

Довгий є шлях Шевченка.

Не стане одного життя. Його дух не скінчить свого завдання в одному втіленні.

Довгий шлях і незбагненна мета, до якої хоче вести свій нарід.

І нерозумне питання сунеться на уста:

Хто це Шевченко?

"Отакий — то Перебендя,
Старий та химерний!
Заспіває, засміється,
А на сльози зверне."

(Перебендя).

Не тверджу, що пишучи "Перебендю" Шевченко відразу усвідомив собі цілу програму свого життя, що обняв цілу глибину своєї метафізичної суті й призначення, але тверджу рішуче, що ціла творчість Шевченка була логічним розвитком і наслідком, ростом, розгорненням і конкретизацією творчої концепції "Перебенді".

"Перебендя"—це велична експозиція творчості Шевченка.

Він зовсім свідомо вміщує цю поему, написа-

ну в 1839 році, на початку "Кобзаря" поза хронологічним порядком, після поем із 1838 р. зараз після настроєвих акордів "Думи мої, думи мої". Це ж уже Перебендя співає "Тарасову ніч" і "Катерину". Без постаті Кобзаря—Перебенді ми б цих поем не зрозуміли.

Це ж уже Перебендя у "Тарасовій ночі" (1838) ставив перед очі хлопцям та дівчатам, що "слізеньки витирають" ту славу козацьку, що її не забудем. Це слава священної боротьби за "бідну Україну, стоптану Ляхами."

(Тарасова ніч).

"Була колись козацькая
І слава і воля,—
Слава сяє, а воленку
Спіткала недоля."

(Тарасова ніч).

Це ж уже Перебендя—Шевченко немов сліпий кобзар пригорнув до себе сина—безбатченка своєї Катерини, прийнявши його за повожатого.

О, ні, "Перебендя" це не такий собі poetичний малюнок за романтичними штампами, — як навчають "шевченкознавці"— це правдива автобіографічна сповідь душі, це усвідомлення програми сина нації, що один із мільйонів звільнений із неволі має призначення вести до волі цілу націю. Якби постать Кобзаря—Перебенді не була його програмою, то чому ж тоді ціла нація називає Шевченка Кобзарем, зовсім без допомоги "шевченкознавців".

А це ж і є правдивий Перебендя із його поєми. Чому ж тоді "шевченкознавці" могли сумніватися в тому, що це одна із наймаркантніших автобіографічних і програмових поем Шевченка. А тому, що тоді постане питання, про що не Шевченко говорив сам-на-сам із Богом. За що "його відкинули б від себе і дурним би назвали."

"Шевченкознавці" воліють не говорити про ці трудні питання, вони бояться порушувати їх і тому воліли б, щоб постать "Перебенді" залишилася тільки "романтичним штампом", мовляв, отак собі було тоді модне зарисовувати такі "бунтівничі" постаті, непримирені із оточенням, от так як у Байрона.

"Перебендя"—це ключ до розуміння цілої творчості Шевченка. Зрозуміти його—це значить розкрити своє серце, щоб його пророчий голос запав у найглибшу глибину і добув звідтіля приспану, невиявлену міць основної сили.

(Виголошено дня 10-го березня 1945 року у Відні в домівці УНУ на вечорі присвяченім пам'яті Тараса Шевченка).

(Уривок)

ШАНОВНІ ПОБРАТИМІ І ПОСЕСТРИ!

ВІТАЄМО ВАС З УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛЬНИМ НОВИМ РОКОМ 1-го БЕРЕЗНЯ ТА ЩИРО БАЖАЄМО ВАМ ДОБРА, ЩАСТЯ ТА ВИТРИВАЛОСТІ В БОРОТЬБІ ЗА НАШЕ ДУХОВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ, ЯКЕ НЕМІННУЧЕ ПРИВЕДЕ ДО ФІЗИЧНОГО ВИЗВОЛЕННЯ.

Великдень

Володимир Сосюра

Любіть Україну

Любіть Україну, як сонце, любіть,
Як вітер і трави і води...
В годину шасливу і в радості мить,
Любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну.
Красу її вічно живу і нову,
І мову її солов'їну.

Для нас вона в світі єдина, одна
В просторі солодкому чарі...
Вона у зірках і у вербах вона,
І в кожному серця ударі.

У квітці й пташині, в електри — вогнях,
У пісні у кожній, у думі
В дитячій усмішці, в дівочих очах,
І в стягів багряному шумі...

Як та купина, що горить — не згора,
Живе у стежках, у дібровах,
У зойках гудків і хвилях Дніпра,
У хмарах отих пурпурових.

Юначе! — Хай буде для неї твій сміх
І сльози і все, до загину...
Не можна любити народів других,
Коли ти не любиш Вкраїну.

Дівчино! Як небо її голубе,
Люби її кожна хвилину.
Коханий любить не захоче тебе,
Коли ти не любиш Вкраїну.

Любіть у труді, у коханні, в бою,
Як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою —
І вічні ми будемо з нею.

ШАНОВНІ ПОБРАТИМІ І ПОСЕСТРИ!

Вітаємо Вас з
ВЕЛИКОДНЕМ СВІТЛА ДАЖБОЖОГО —
воскресінням природи від зимового сну.

Святкуючи цей радісний день у 4-ту
неділю місяця квітня, згадаймо з любов'ю
і гордістю наших Світлих Предків, які пе-
редали нам у спадщину пребагаті і благо-
родні ВЕЛИКОДНІ обряди.

Хай у цей Великий День Ваші серця
наповняться любов'ю до УКРАЇНИ і до
людей доброї волі в цілому світі.

СЛАВА ДАЖБОВІ і
БЕЗСМЕРТНІЙ УКРАЇНІ!

Священна Рада
Української Рідної Віри.

НАРИС ПРАІСТОРІЇ УКРАЇНИ

(Продовження)

БРОНЗОВА ДОБА

В Україні були родовища (поклади) міді на Волині. Крім волинських, Трипільці використовували теж родовища з Семигороду на Закарпатті та Кавказі.

Це, що неолітичні Трипільці дали початок бронзовій добі в Україні, показує знайдений трипільський скарб в місцевості Корбуна, біля Кишинева, недалеко Дністра. В цьому скарбі було 444 предмети у трипільському стилі. Були там мідяні й кремінні, однакової форми сокири, вотивні людські й звіринні фігуринки, прикраси, тощо.

Бронзова доба має свої окремішності. Це не лише те, що вживають бронзу до виробу сокир, сап, ножів, прикрас. Всі бронзові предмети мають стару кам'яну трипільську форму. Але трипільські бронзові сокири були не тільки знаряддям праці. Їх зачали вживати як зброю.

Неолітичне суспільство трипільців було добре організованою державою, одначе це була патріархальна держава релігійного типу. Римські автори писали про трипільську добу як про "золотий вік" людства.

Помалу трипільська патріархальна держава затратила свій релігійний характер і стала набирати світських форм. На це вказують знайдені (вождівські) відзнаки, як мистецько різьблені булави. В мезолітичних могилах старих курганів в Україні знайдено теж царські нашійні ланцюги й корони...

В Трипільській державі за бронзової доби з'явилися авторитетні королі замість давніх патріархів. Королі організовували постійну армію, яка наглядала за порядком в нутрі держави та над її безпекою взагалі.

В тому часі основним озброєнням був спис, воєнна сокира, невеликий меч-акинак і лук. Для мобільності війська вояки були на конях, або на легких бойових возах.

Як запас свіжих харчів військо мало при собі стада худоби.

Військо жило, як пізніше козаки, у рухомих таборах...

Крім згаданих вже змін, як заведення нового ладу держави, вживання "бойових сокир", в тому часі появився на трипільських горшках новий декоративний орнамент.

Це шнуровий орнамент і тому добу бронзи називають теж добою "шнуровиків".

"Шнуровиків" вважають за зав'язок індоєвропейців, або арійців. Тому віддавна археологи різних індоєвропейських народів сучасності намагаються встановити де, в якому місці був їх початок, де було їхнє первісне гніздо, чи їхня первісна Батьківщина.

Пішли перегони за це між німцями й поляками. Наявні матеріали показують, що "шнуровики" зав'язалися в середньому Подніпров'ї. Вони вийшли з неолітичних хліборобів України.

Шнуровиків називають теж "людьми бойових сокир." Сокири шнуровиків це дещо змодернізовані трипільські сапи. Ці сапи спершу вживали для управи своїх піль (ланів), потім,

як зайшла потреба, вони переробили їх на бойові сокири. У нашій довгій історії часто так водилося, що рало перековували на меч, а сапу — на бойовий топір.

Бронзова доба є початком сучасної цивілізації...

З України шнуровики розселилися на землі давніх мезолітичних (тарденозьких) людей. Шнуровики виродилися в самому серці України, в Подніпров'ї і звідси розселялися на всі сторони. Першим їхнім ходом з Подніпров'я було на південний схід. У Фатянові, на північний схід від Москви, знайдено велике культурне гніздо шнуровиків. Звідси вони пішли далі на схід, поза Урал, в Азію, по Обі й Єнісей...

Треба пам'ятати, що до культури бронзової доби, до шнуровиків, належать "люди глобулярних аморф" (їх теж називають "людьми мегалітичних могил"). На сучасному українському пограниччі, вони створили Унетичську культуру, культуру прикарпатських курганів (комарівську), в Люблінщині — тростинецьку культуру та інші.

Назв для культур бронзової доби є дуже багато, зокрема для її азійських відгалуджень. Це тому, що археологи постійно відкривають їхні нові поселення, цвинтарища чи могили.

Найважливішими культурами бронзової доби на сході є майкопська культура на Кубані, колхидська, кобанська й тріялетська.

Дуже важна майкопська культура. Час її існування біля 3000 років ст. ери. В Майкопі, в місцевості Новосвобідня, знайдено дуже багаті царські поховання. У них були золоті й срібні предмети високомистецької роботи, все те оздоблене дорогим камінням. Майкопські царі поховані за месопотамським обрядом.

Знайдені в могилах предмети вказують на тісне пов'язання Кубані з Іраном, Індією, Месопотамією, Сирією, Малою Азією, зокрема з Троєю.

Майкопська культура виросла з місцевого ямного населення. Це хліборобська у своїх початках культура, але в тих околицях були родовища (поклади) міді і люди розвинули металургійний промисл. Виробничі осередки були в Ульському, П'ятигорську, Нальчику, Верхній Рутці, Верхній Кобані. Великий бронзовий осередок був у скитській Колхиді та в Тріялеті на Закавказзі.

Всі ті культурні осередки мають свій початок в ямній (хліборобській) культурі. Ямна культура є ранньобронзовою культурою. У середньобронзовій добі була культура катакомбна. Зрубна культура закінчує бронзову добу й зачинає залізну.

Типовим для українських культурних відносин є старовинне поселення Михайлівка над долішнім Дніпром. Воно виникло ще в палеоліті. За ямних часів це було велике промислове місто, яке мало багато вулиць, кам'яні доми та оборонні мури.

Найстарша кераміка в поселенні має гребінчастий орнамент, тобто мезолітична. Пізніше приходить типово трипільська кераміка з шнуровим орнаментом.

Недалеко від Михайлівки, там, де нині Одеса, лежало Усатово, в бронзовій добі великий виробничо-промисловий і торговельний осере-

док (центр) з яким Михайлівка була в близьких відносинах. Михайлівка мала зв'язки з усіма землями давньої України, з Подунав'ям, з Балканськими землями, з Кавказом. Похорони в Михайлівці були всіх можливих видів: були ямні, катакомбні, багато могил були обставлені кромлехами.

В тому самому часі в середній Європі, в просторі Карпат, в Чехії, в нинішній Польщі під різними місцевими назвами розвивалася культура бойових сокир (шнуровиків).

Великими осередками бронзової культури були Комарів у Галичині, Тростинець в Люблинщині та Унетичі в Чехословаччині.

Великим виробничим осередком бронзової доби були Вихватинці біля Рибниці над Дністром.

На цвинтаріші у Вихватинцях розкопали поверх 60 могил. Це були переважно ямні поховання, але багато могил було обставлених кромлехами. Кераміка в поселенні Трипільська. Знайдено багато трипільських вотивних фігуринок. У Вихватинцях видне пов'язання з мезолітом, з культурами трипільською, ямною, шнуровою, зокрема був тісний зв'язок з комарівською культурою, з підкарпатськими курганами та з цілим північним Причорномор'ям.

В згаданому вище Усатові, біля Одеси, знайшли залишки якоїсь каплиці з вирізьбленою головою вола на вівтарі. Це вказує на існування культу вола в Україні, мабуть відповідник пізнішого єгипетського Аписа і палестинсько-фенікійських культів.

Населення Усатова трипільське, на що вказує знайдена в ньому трипільська кераміка.

Знаємо з історичних часів, що в південній Україні жили таври. Це назва племені, яка виникла від тотему, від тура. Мабуть голова вола, яку знайдено в усатівській каплиці, є залишком місцевих тотемових культів.

В тому часі, як південну Україну характеризують осередки Михайлівка, Вихватинці, Усатова — далі на північ існував великий промисловий осередок бронзової доби в Городську над Тетеревом, на схід від Житомира. Хати в Городську трипільські, кераміка мальована трипільська й шнурова, така сама, як в Усатові та деінде.

Такими ж осередками була Евмунка, Софіївка на схід від Києва, Комарів у Галичині, Тростинець в Люблинщині, Войцехівка та Мар'янівка на Волині. Всі ті культури перемішуються, взаємно себе доповнюють і збагачують...

Для середньобронзової доби є характерні т. зв. випростувачі стріл. Це кам'яні плити, по-середині яких був видовбаний глибокий рівець. В рівець втискали стріли для випростування. Того роду випростувачі стріл знайдено в середній Європі та в Егейщині.

Дуже характерними для катакомбної культури в Україні є лямпи. Такі самі лямпи знайдено на Балканах і в Угорщині, як також на Півкавказзі.

Кераміка в катакомбних оселях і похованнях різні — від гребінчастої, через трипільську, шнурову — по комарівську з Прикарпаття.

Катакомбні могили муровані з каміння. Під кінець бронзової доби, коли люди в Україні почали вдосконалювати видобування заліза, спосіб поховань міняється, як також мі-

няється спосіб будови жител. Люди почали будувати дерев'яні хати в зруб. Все це було зумовлене винаходом залізних пилок, сокир, долот, сверлів та ін. Маючи нові знаряддя було легко зрізати грубе дерево, його покотити, обтесати і ставити нові будови.

(Далі буде).

БОСИМИ НОГАМИ ТА ДУМКОЮ НАВКОЛО

ВОРОНІЖА

Ходивши босими ногами по Займі, а потім описуючи околицю на схід від Вороніжа, я ніяк не міг зрозуміти, — кому, коли й для чого була потрібна Займа окопана ровами, полоса лісу шириною щось більше кілометра, що простяглась по-середині приток Десни — Есмані та Реті, від Наддеснянського луку до Задунового озера, а можливо ще й далі, до боліт Східньої Есмаці?

Від Наддеснянського луку до Задунового озера віддаль більше 30-ти кілометрів, а до Східньої Есмані буде більше 50-ти. Окопати ровами такий шматок лісу, покопати в ньому безліч ям на землянки, колодязі, копанки, пообкопувати загони для худоби і тому подібні земляні споруди, потрібна була велика кількість людей. Порозчишати ліс для густої сітки продовжних і поперечних доріг, також потрібно було часу і людського зусилля.

Хуторяни, що заселявали простір Займи одиницями господарствами чи невеликими хуторами, виконати такої праці напевно були неспроможні, а до того землянок, копанок чи зайвих доріг їм не було потрібно.

Хутір Дідівщина, один з більших хуторів розкиданих по Займі, розміщений понад Мостовщанською дорогою, якою наші Предки пересувалися між південними та північними поселеннями Сіверщини, і землянки, колодязі, копанки, загони для товарної і тяглової худоби навколо Дідівщини потрібні були для постою, а дідівщанські ремісники та взагалі хуторяни потрібні були для ремонту обозів, реманенту, одягу та поповнення харчів.

Після заснування козацької столиці в Батурині, козаки дещо випрямили дорогу між Кролевцем та Вороніжем через греблю Писаревичів на Есмані, а обов'язки Дідівщини перебрали хуторяни Волжиного хутора. Але Волжин хутір складався тільки з декількох родин, а тому біля нього скоро заснувались хутори Бруховецького, Андроників, Воронців та Бабаків.

Колодязі, окопані місця постою козацького війська, ще й за мого дитинства, використовувались подорожніми купцями, що їхали з ярмарків чи на ярмарки.

Хуторяни — ремісники до колективізації жили з свого ремесла. Але для чого була зрита Займа ямами від землянок, колодязями та окопаними загородами в околиці хутора Білогривого, далеко на південь від Дідівщини та на північ від Волжиного та Андрониківського хуторів, — мені було зовсім незрозуміло.

За кілометр на північ від Займи знаходиться дещо вужча і коротша полоса лісу також окопаного з усіх боків ровами,— Діброва.

Діброва ще за моєї пам'яті хutorьянами звалася Святим Гаєм і туди ранньої весни на свято Власа (Велеса), хutorьяни виганяли корів на бруньки, а на свято Юрая (Юрія) виводили пасти коні вночі, а світанком обрізавши гриви та хвости одноліткам—стригунам, поспішали на Мдсти, щоб в Есмань пустити на воду.

Між Дібровою та Мдстами є невелике джерельне озеро і чимала піщана галявина у старій та стрункій хвоїні, над крутим обривом—Гало.

Під час Різдвяних свят хutorьяни на озері обов'язково будували крутілки—качелі, а на Гало ходили спускатися на саночках з крутого обриву.

До схід сонця, на Великдень, хutorьянські дівчата та молодіці поспішали вислухувати свою долю на наступний рік прислонюючи вуха до землі над обривом, звідкіля колись било джерело, а старші хutorьяни з дітьми приходили на Гало отак собі посидіти на сонці в затишку хвоїни, заграти з сусідами в навбитки крашанками і взагалі провести Святий День в затишкові хвоїни та спокої.

Восени навколишні чередники зганяли свої череди на недалеке розлоге болото притоки Есмані Хлипи, а сами на Галі розводили багаття, пекли в прискові картоплю та вгощались нею взаємно і з посланцями від хutorьян.

Під кінець дня засипали багаття піском, череди доручали посланцям хutorьян, а сами розходились домів.

Діброва, озеро та Гало оправдували своє існування. Вони були потрібні навколишнім хutorьянам для взаємного порозуміння випасу худоби, в особистих справах — головне,— так годилося. Так робили їхні Предки.

Найдавніша, людиною споруджена переправа через Есмань,—Мдсти, самозрозуміло була охоронювана і для придатності, і щоб ворог не покористувався нею. Навпроти впаду Хлипи в Есмань, знаходиться високий бугор, також званий Хлипою, на якому ще й тепер видно сліди земляного валу і з якого добре видно греблю Мдсти. На Мдстах на Купала палали вогнища, співи та музики навколишніх дівчат та парубків не вмовкали до світанку. Мені святкувати Купала на Мдстах вже не довелося, бо весною 1928-го року торфорозробка розірвала греблю, а на навколишнім болоті почали видобувати торф.

Кілометрів два від Мдстів, нижче по Есмані є вочище Пристань, також як і Займа зрите ямами та окопами. Від Пристані до річки Осоти був Березовий Гай, від якого тепер залишилось декілька копанок та дорога іменована Копанською.

Ями та окопи біля Пристані і копанки в березовому Гаї могли служити нашим Предкам не тільки для охорони переправи на Мдстах та човнів на Пристані, але й обороною Вороніжа від ворогів, які могли приплисти в цю околицю Десною. Але навіщо і кому потрібна була Займа з численними землянками, колодязями, окопами, копанками посередині лісового масиву між двома притоками Десни, здогадатися було годі, аж потрапила мені в руки Книга Велеса.

На 4-ій дощечці "А" Книги Влеса між іншим є згадка про Вороніж. "...Сежбо Вороніженьц було місто, в якому усілися Годи, а Руси били їх. І те градо було мале, а також попри те спалене і прах і попіл його вітри рознесли на всі боки. І місто те оставлено, бож земля тая руськая є і тому не зрічетеся її і не забудете її, там бо кров отців наших лилася і так це ми по праву домагаємось за той Вороніженьц".

На дощечці 4-ій "Б" також є згадка про Вороніж. "...а то є вужча Русколунь... або Руси... і перемістивши ішли на Годь од Вороніженьця... б"ючи там десять тем добірних боянів комонних або піших..."

На дощечці 4-ій "В" написано: "...Бо Вороніженьц був древній, за многії віки устави і окремлени од нападу навколо..."

Дощечка 6-та "Д" розповідає: "І боляр Сегеня, що убив сина Єрсенреха і одтручив Гулареха до Воронежця. Там була втала Русь Боруська і Руськолунь."

На уламках дощечок під числом 27 також знаходиться декілька окремих речень, що відносяться до Вороніжа. "...се бо огороджували землю Русколані і охороняли її...многії, і то ішли отці до лісів у Вороніженьц і ураз...на Годь всією силою і розторожили їх..."

Сумніватись в тому, що Влес Книга згадує про Вороніж на Сіверщині, а не про Вороніж на схід від Дону, в т. зв. Центральній Чорноземній Смузі, нема потреби, бо навіть з дозволу московських окупантів Вороніж на Сіверщині в 1977 році відсвяткував своє вісімсотліття існування як міста згідно літописних записок, а згідно археологічних відомостей Вороніж, як людське поселення існував вже в добу пізнього палеоліту, тобто п'ятнадцять тисяч років тому.

Вороніж за Доном, хоч і велике місто тепер, але йому не більше пів тисячі років, а до того його заснували якраз вихідці Вороніжа—Сіверського, а не навпаки.

В "Історії міст і сіл Сумської області", виданої Академією Наук УРСР, в Києві 1973-го року, на ст. 610 виписана така головомола: "Вважають, що саме тут існувало згадане в літописі під 1177-м роком місто Вороніж. (Полное собрание русских летописей, т. 1 СПб., 1846, стор. 385).

На початку 17 ст. там, де було стародавнє місто, виник хутір Вороніж...1654 року він став сотенним містечком Ніженського полку. Тобто десь в 12 ст. старовинне місто Вороніж зникло зовсім, і тільки через п'ятсот років пізніше виник на тому місці хутір та за п'ятдесят років став знову полковим містечком.

Чому така доля спіткала Вороніж, історики з Академії Наук УРСР не пояснюють.

За моєї пам'яті, до початку Першого п'ятирічного плану "перебудови" народного господарства, у Вороніжі було біля десяти тисяч окремих господарств—родин, а після "перебудови", згідно "Історії міст і сіл" в 1973-му році, у Вороніжі нараховувалося 9.2 тис. чоловік, тобто менше, ніж було родин перед "перебудовою".

Але я не про це бажаю звернути увагу майбутніх дослідників Сіверщини, бо доля Воро-

ніжа згідно Влес Книги не була рожевою, не є вона й тепер згідно істориків з Академії Наук УРСР, "...бо ж земля тая руськая є, і тому не зрічетеся її і не забудете її, там бо кров отців наших лилася і так це ми по праву домагаємось за той Воронженць".

Переживали наші Предки не одно лихо-ліття, переживемо і ми та виясимо причини лихої долі нашого, забутого моїми земляками Сіверського Вороніжа, а Вороніж не тільки на основі Влес Книги був старовинним і славним;— "Бо Воронженць був древній, за многи віки уставлен і окремлен од нападу навколо...", але і в літописі записаний, як важливе місто нашої Батьківщини і ще й до сьогодні зберігає своє минуле в земляному валові, що колом приблизно в кілометр діаметром знаходиться в центрі теперішнього "селища міського типу", як його "величає" "Історія міст і сіл" Сумської обл.

...Займа знаходиться приблизно в дванадцяти кілометрах від колового укріплення та земляного валу у Вороніжі, відстань і на модерні військові укріплення досить поважна, але так воно в давнину було.

Березовий гай з копанками, Пристань з земляними окопами та спорудами, Мости та бугор Хлипа, правдоподібно були першою чи другою лінією оборони, а Займа була наступною. До того можна припускати, що Займа навіть була не тільки оборонною спорудою перед наступом ворога, але й служила вороніжцям пристановищем коли вони мусили залишати Вороніжець переможені ворогом. "...Себто Вороніжець було місто, в якому усілися Годи, а Русь била їх". Якщо й справді Займа була тимчасовим пристановищем вороніжців під час ворожої окупації їхнього Вороніжця, тоді й існування Священного Гаю, Діброви та Гала з озером цілком обосновані. Святі місця наших Предків мали бути чистими від крові та людського постою, а тому вони й знаходилися на Значній віддалі від Займи, Вороніжа, Пристані, Мостів та взагалі людських осель та їхніх доріг і стежок.

Г. Сірик

(6 листопада, 1986 р.)

Олександр Кониський

СИРОТИНА

Не той сиротина,
Кого рід не знає,
У кого хатини
Й худоби немає;

Не той сиротина,
Хто ходить в десятці,
У кого свитина --
Вся латка на латці...

Аби була в нього
Голова та руки,
Любов до народу,
Волі і науки,--

Він не сиротина,
Він родичів має:
Він краю дитина,
І край його знає.

(1861)

В. Ворскло

Предки — це корінь, предки — це сила.
Предки дають у майбутнє нам крила.
Предки навчають вірі, звичаю —
Вірно служити рідному краю.

Предки — це сонце, предки — криниця —
Мудрого досвіду повна скарбниця.
Предки — дороги, шляхів панорами, —
Нам відчиняють в майбутнє всі брами.

Предки — ясне джерело мого роду.
Предки — батьки України-народу,
І тільки по їхніх йдучи заповітах,
Можна своє самобутнє творити.

16. 4. 75

В. Симоненко

МУДРА ПАЛЯНИЦЯ

Пухка, рум'яна Паляниця
Колись у кошику на ферму забрела
(Ясніш сказати — Петрова молодича
Її поснідати взяла).
От поки поралися люди,
Хлібина, щоб розширити кругозір,
Грайливо випнула пшеничні груди
Та й стала оглядати двір.
І раптом — жах який!
Якраз перед собою
Побачила велику купу... гною.
«Тьху! — скрикнула, —
А що це за проява?
Чому отут розлігся у дворі?
Либонь, тебе не для забави
Вивозять від зорі і до зорі.
Обридло всім тебе тут обминати,
Морочиться з тобою день при дні...
Ох, як ще гною в нас багато —
Аж соромно мені!...»
Тут Кошик обізвався:
— Чого ти усіх ганиш?
Від того розумнішою не станеш!
Забудь свої чванливі болі,
Вгамуй свої дурні жалі —
Бо як гнойку не буде в полі,
То й паляниця не буде на столі.

Не Паляниця в байці хай шукає зміст,
А ті, хто паляниці їсть.

БОГ І РЕЛІГІЯ

РЕЛІГІЇ СВІТУ

Арійці, які вимандрували з України на Схід, в Тохарії розділились на три групи. Одна пішла до Індії, друга до західної Азії, а третя поселилась в північному Ірані. Їхні боги й мітологія набрали дещо відмінного характеру, бо боги звичайно "асимілюються" в новій обстановці. Наш Диво в Індії став Дева, це Зевс — у Греції, Деус — в Римі, а в тевтонів — Зін. Агура і Дева стали в Індії хоронителями небесного світла, але в Ірані Деви були злими духами, а Агура став Агура Маздою, пізніше Ормуздом "мудрим повелителем" і представником усього, що добре. Його протилежністю, хоч і рідний брат, був Агріман, представник усього лиха, навіть морозу і хворіб, які Агріман видумав. Знані були в Ірані і в Індії Ваю і Варуна. Ваю — це бог вітру, а Варуна — це наш Перун. Мітра, бог сонця, правди і справедливості, поширився від Індії до Риму.

Заратустра, по-грецькому Зороастер, появився в 7 в. ст. ери. Він був відважним реформатором многобожжя на віру в одного Бога й боротьбу з лихом. Була це перша спроба етичного монотеїзму в світі з Ормуздом начолі. Був ще Зерван, найвищий принцип всесвіту, але не мав популярності. Помітна тотожність з Індією, де Брама — це Зерван, а Вішну і Шіва — це представники добра і зла. Крім богів були ангели й демони. Авеста, Святе Письмо заратустріянізму було написане пізніше, хоч легенда каже, що Ормузд диктував Заратустрі. Культіві книги Вендідаг і Бундагіш теж постали пізніше. Серед політеїзму Заратустра спочатку не мав симпатій, навіть викликав ворожнечу, але згодом його назвали "Приятелем Правди" і політеїзм зайняв тільки другорядне місце.

Чесне життя, перемога добра над злом і одобрення землеробства — це Основа Авести, що нагадує вихідців з України. Злі сусіди, які крали худобу, це представники зла і з ними треба було боротись. Основа етики Заратустри — це "добрі думки, добрі слова, добрі діла", подібно до Індії і до Китаю. Людина сама готує своє спасіння. "Що посієш у цьому житті, те збереш у наступному. Через 9,000 років буде загальне воскресіння й суд над усіма. Праведні підуть на життя вічне в Царство Ормузда, а грішники згорять в огні. Навіть Агріман, а з ним і все лихо, згорить". Коли Кир іранський завоював Вавилон у 538 р. ст. е., він дозволив жидам відбудувати Єрусалим. Жиди захопились заратустріянізмом Ірану коли були в вавилонській неволі. Під впливом Заратустри була написана книга Данила, Книга Енох і Заповіт 12 Патріархів.

Цілий міг про воскресіння, суд, небо й пекло, перейняли жиди з Ірану, а від них християнство й іслам. В 7 в. іслам завоював Іран і витиснув заратустріянізм до південної Індії. Там сьогодні знаходиться 50,000 визнаючих, які називають себе "парсі". Вони дуже чесні й динамічні і стали своєрідною аристократією в країні. Агрімана, представника зла, вони відкинули. А мерців не ховають, щоб не занечишувати землі, а залишають звірям і птицям на поживу. Сьогоднішні іранці теж називають себе "парсі", але релігія в них мусульманська.

Пантеон Київської Русі

Дослідження останніх років доводять: коли на Подніпров'ї вже була писемність, велися астрологічні дослідження, існували великі людські поселення — Греції та Риму ще не було. Отже, Русь існувала ще до нової ери...

ДО ЕТНОГЕНЕЗИ РУСІ І СЛОВ'ЯН

Досягнення в галузі точних наук справляють не абиякий вплив на гуманітарні — історію, археологію, етнографію, фольклористику, лінгвістику. Точні методи досліджень завоювала тільки лінгвістика. Отже, зросли можливості вивчення стародавньої історії та культури, а також походження народів. Порівняльне вивчення поганських богів, культури природи, обрядів і звичаїв, моди і побуту є важливим науковим напрямом при розв'язанні питань історії культури й етнології.

Однак, наукові праці часто лишалися тільки переказом давно відомих мітів та авторських міркувань і припущень щодо них. Вивчення ж мітології вимагає методів точних наук. Адже астральне (астрономічне) поганство, яким воно було, безпосередньо пов'язане з успіхами астрономії ще в III тисячолітті до н.е. (обсерваторії, календарі, писемність на Дніпрі). Помилкові уявлення, ніби поганство було забобонами середньовіччя, призводять до публікацій, де Перун — найстародавніший бог Русі та індоєвропейців — видається переважно за божество княжої дружини. Головні богині Русі та її попередників — Коляда (Колета) й Купала оголошуються персоніфікацією обрядів або назвами бога Сонця (Даж-бога).

Автор цієї статті використав комплексний метод досліджень.

За ареал було взято східне Надсередземномор'я в часі від Трипілья до наших днів, адже астральні боги київського пантеону були відомі за доби трипільців-пелазгів (протолатиняни й безпосередні предки антиків).

Дослідження дають змогу перелічити й описати всіх головних богів київського пантеону за літописами й літературними джерелами та фольклором, але докладніше розглянемо лише жіночі персонажі чотирьох великих богинь (із семи). Увесь київський

Юдаїзм, який виріс на заратустріянізмі й месопотамській мітології породив християнство й іслам. Жиди осілись після довгих блукань у Палестині і прийняли "об'явлений" закон. В них, як і в інших народів, було багато богів. Вони молились до каменя й до кам'яної фігури бика. Кам'яний вівтар, на якому приношено жертви, мав роги бика. Їхній головний бог Молох, або Баал Зебуб, мав голову бика. Бик був символом творчої сили. Молохові приносили в жертву первонародженого сина, аж король Йосія в 7 в. ст. ери заборонив цей варварський звичай.

Молились теж гадюкам, орлам і деревам. Астарта була богинею неба. Інші боги Мот, Гадад, Шемош і Ягве. Останній — бог грому й війни, який згодом став єдиним Богом під впливом єгипетського Атона й іранського Ормузда, але на це довго треба було чекати. Сімейні боги Терафім і крім того кожна оселя мала своїх дрібніших богів. Єремія ще в 6 в. ст. ери писав: "Відповідно до числа твоїх осель і твої боги, о Юдеє".

Переживаючи тяжкі часи мандрівок і рабства, жидам був потрібний єдиний Бог, войовничий і патріотичний. Таким став Ягве, ім'я взятє від гітїтського Бога Яви, коли жиди були під гітїтами й гиксосами. Але і його жиди називали "Ельгоейну", цебто "наші боги" і так називають сьогодні. Ягве — це жорстокий і заздрісний Бог, який не терпів інших Богів і заповів: "Не будеш мати інших богів крім мене". Так оформили його пророки для потреб народу. Девтерономія⁷⁾ каже: "Слухай Ізраїлю, Ягве є нашим Богом і Ягве є один". Нічого дивного, що за поштовхом легендарного Мойсея Ягве зробив жидів "вибраним народом". Найкращим доказом його жорстокости був знищений Єрихон та інші міста завойованої Палестини. Йому "єдиному" далі приносили в жертву немовлят. Яків пожертвував свого сина Ісаака, Давид сім синів Савла, а Єфта свою дочку. Традиція обрізання походить від Зіпори, яка обрізала свого сина і шкірку пожертвувала Ягве, щоб спасти життя Мойсея. Жидів сотворив Ягве "на подобу Божу" і ця "подоба" завдала жидам неймовірних терпінь впродовж довгих віків.

Єгипетська, асирійська, вавилонська, а пізніше грецька й римська неволя були "карою за гріхи". "Терплячого слугу" чекає прекрасне майбутнє. Синагога стала центром єдності і сили, а Арка з Заповідями зберігала традиційний забобон. Десять Заповідей, які нібито Ягве подиктував Мойсеєві, були взяті з Вавилону і з імперії гітїтів. Канаан був витоптаною дорогою для різних завойовників і впливів. Поняття позагробового життя, воскресіння, кари й нагороди, взятє з Ірану, але в жидів воно дуже невиразне. "Шеол" або пекло — це тільки місце для тих, що відійшли. Біблія, від грецького слова "біблос" книжка, це збірник жидівської мітології і фольклору. Жиди називають її Тора, що означає "закон". Маючи національний характер, ця книга важна для існування жидів і респектується християнством тільки тому, бо з неї виросло християнство. Довго збиралися передання й легенди біблійні, багато разів перероблялись, аж остаточно оформились в 3 в. ст. ери в грецькій мові під назвою Септуагінта, бо 70 рабів над нею працювало.

(Далі буде)

⁷⁾ Девтерономія — 5-та книга законів Мойсея.

пантеон можна подати в такому вигляді:

1. Даж-бог, Хорс, Перун, Стрибог, Сімаргла, Мокош (Повість віремених літ).

2. Волос, Лада, Купала, Коляда (Густинський літопис і синопсис Гізеля).

3. Сварог і Сварожич (Іпатівський літопис).

4. Берегиня, Плуг (інші літописи).

5. Див, Яр, Тур (Слово о полку Ігоревім).

6. Дана, Леля, Прія, Полель, Ярило, Місяць, Зоря, Баба (література і фольклор).

Деякі боги, зауважу, мають по кілька імен через етнокультурні нашарування.

Київське поганство першоджерелами Всесвіту вважало космічний вогонь і воду. Культ космічного вогню виявлявся в обожнюванні тріади світил: Сонця, Місяця і Зорі (Венери). Усі інші боги були сузір'ями або небесними тілами. В Єгипті та Вавилоні головним було Сонце, в арабів — Зоря, а на Русі — Місяць. Люнарний культ Наддніпрянщини був монотеїстичним і цим відрізнявся від поганства Єгипту й Вавилону. Був один головний бог Див — яскраве небесне склепіння — уночі Сварог — „Зодіакус“, а його заступником Перун. Всі інші божества були помічниками доброго бога. Тисячі колядок не знають персонажів зла (до християнства). Астрономія на Дніпрі мала великі досягнення з епохи Мадлен — 10-15 тисячоліть до н.е. (Мізинь, Кирилівська, Гінці, Межиріч).

Відкриття стародавньої цивілізації на Дніпрі можна порівняти з розкопками Трої. Виявлено кількаповерхові протоміста III тисячоліття до н.е., астрономічні обсерваторії й календарі, писемність першим у світі буквено-звуковим алфавитом, виробництво в Дюбасі. Розшифрування писемности виявило, що трипільці (III тисячоліття до н.е.) були пелазгами й нашими предками, а кіммерійці протослов'янами (II тисячоліття до н.е.). Писемність свідчить про високу побутову культуру.

Відтак автор зформулював таку концепцію:

а). поганство Русі було досягненням великих стародавніх цивілізацій;

б). Русь володіла сукупністю досягнень культури природи, коли небесні тіла вважались божествами.

в). якщо боги тієї доби були сузір'ями, то назви сузір'їв були іменами богів.

1000-ліття ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

Горезвісне палення чарівниць у Середньовіччі залишило брудну пляму на християнстві. Біблійним прикладом палення жінок був біблійний Єфтай, з Книг Суддів 11.30–36, який спалив свою дочку. І сьогодні при шлюбі під каже нареченій: "Жінка хай боїться свого чоловіка". Коли ж сліпі ентузіясти християнства святкуватимуть 1000-ліття, то жінки повинні зайняти належне становище.

Біблія каже, що "людина створена на подобу Богу". Вольтер мав рацію, коли сказав, що "люди створили Бога на свою подобу". І дійсно, читаючи Біблію бачимо, що її автори створили собі Бога такого, як вони самі, з усіма людськими слабостями і страстями. Розлютившись ми кажемо "око за око, зуб за зуб", те саме стоїть у Біблії, яку "диктував" Бог, як каже теологія. Але в дійсності, чи ж можемо бути створені на подобу Богу, коли Бог—містерія космосу, без тіла й тих прикмет, які ми маємо.

Згідно з християнською теологією ми віримо в Трійцю, яку ніяк не можна вкласти в людську логіку. Є це три Боги з однією головою, або три голови в одного Бога. Іншими словами: Три рази один є один, а один раз один є три. Довго велися суперечки в християнстві про Трійцю, і аж на Соборі в Ліоні 1274 р. устійнено ту недоречність, що Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий—це одне.

Ми мусимо вірити в цей ребус, навіть не розуміючи його. Інші церковники кажуть, що Бог сотворив світ з любови. Недаром жиди посадили свого Бога в далекі простори на золотий трон, бо він їх дуже любить, а вони його, але далеко не всі.

Біблію, як "Слово Боже" цілують покійно мільйони по всьому світі, вірячи в те, що книга ця написана з повеління Божого, надприродно натхненими людьми. Але фантастичні й недоречні речі, написані в цій книзі, говорить недвозначно, що книга ця не була ані диктована, ані натхнена Богом. Склали її люди на зовсім низькому рівні цивілізації. Світ іде вперед і старі документи залишаються старими документами. Жива дійсність учить краще про безсмертну правду і правдиве розуміння Бога, ніж голос із віджилої церковної катедри, для якої самотнім уповноваженим Бога на землі є папа римський, чи патріарх царгородський. І кожен із тих двох інакше бачить свою релігію. Біблію обох завітів треба читати як кожну книжку. Як довго ще людство, разом із нами, буде вшановувати Біблію, невідомо, але вшановувачів щораз то менше. В Біблії нема нічого про вартість розуму, про людську гідність і про свободу. Ювілей 1000-ліття в нас—це повний самообман.

Духів, ангелів і чортів розігнав сьогодні розум. Те, що постало тисячі років тому, мусить мати сьогодні переконливі докази. Дошути інші природні явища жоден молебень і процесія не дасть. Теорію про те, що земля є центром світу, вже давно наука переорганізувала й нова теорія безмежного космосу тільки поглиблює велич Богу.

Нема потреби сьогодні вірити в усі забобонні й ідопоклонні нісенітниці, щоб дістатись до неба. Найжорстокіші речі довершено в ім'я християнства. Ісус каже, Мат. 6.34: "Не журіться про завтра, бо завтра само за себе клопотатиметься". Отже наша держава і свобода самі з неба впадуть. Коритись долі недоречно, бо доля—це ми самі. На те нам Бог дав інтелект і багато різних талантів, щоб ми не корились долі, бо відречення від усього—це ходяча смерть. В кожну епоху є одиниці, які несуть смолоскипи прогресу. Разом із ними ми повинні збудувати релігію сучасності, яка повинна бути логічна, сучасна і зрозуміла.

(Далі буде)

Автор зібрав народні назви небесних тіл, дослідив дати й наніс на зоряну карту неба. З'ясувалося, що вони належать до V–III тисячоліття до н.е. Усі боги київського пантеону князя Володимира, літописів і фолклору виявилися сузір'ями або небесними тілами.

Обряди календарних свят відповідають руху сузір'їв і відомостям літописів та фолклору.

Стародавні астрономи-жерці звертали увагу на зодіакальне сузір'я, під знаком якого відбувалося весняне рівнодення. Це сузір'я вважалося великим божеством. Минало близько двох тисяч років, і точка весни визначалася вже в наступному сузір'ї. Зміна зодіакальних сузір'їв весняного рівнодення відбувається через те, що Сонце, яке робить своє уявне річне коло проти годинникової стрілки, проходить неточно 12 сузір'їв зодіаку. За рік воно не закінчує свій шлях на 50.2 секунди, що й чинить малий протилежний рух за годинниковою стрілкою. На одне сузір'я припадає 30° кола, а поділивши 30° на 50.2 секунди, одержимо 2,156 років, які потрібні для пересування точки весни на одне сузір'я зодіаку (пересічно). Точка весни повільно пересувається і проходить усі сузір'я за 25,870 років. У нашу добу весняне рівнодення відбувається в сузір'ї Риб (початок християнства), перед тим в сузір'ї Ареса (Овна), а 4,000 року до н.е. (за трипільців) точка весни була в сузір'ї Тельця (Волос) над Оріоном (Плуг). Перед тим як описати чотирьох київських богинь: Ладу, Прію, Дану й Купалу, треба кілька слів сказати про найвище божество Київської Русі—Див (Небо—Всесвіт) і Сварога—Зодіак. Завдяки повідомленням автора в АН СРСР та АН УРСР, а також його публікаціям, Див як яскраве блакитне небесне склепіння знайшов наукове визнання. Щоб з'ясувати сутність божества Див, розглянемо відповідне місце „Слова”. Найстрашнішою катастрофою уявляли стародавні народи загибель бога Неба: „Збівся Дивъ, кличет врьху древа, Тьма світъ покрила”. І далі: „Уже врьжеса Див на Землю”. Сучасною мовою це буквально буде так: „Падає „Небо”, кличе низько, Тьма світ закрила”, „Вже впало Небо на Землю”, „Небо”—це назва халдейського бога Неба, що поширилась у Дворіччі, Індії, Єгипті та на Русі.

СВАРОГ — ЗОДІЯК

Слов'янознавець і філолог Г. Дяченко знайшов у чеському літописі: Сварог — це Зодіакус. Свято Сваро-

га це Різдво Світу (25 грудня), але це не Різдво Сварога, а Різдво тріяди світил Сонця, Місяця й Зорі. За Іпатіївським літописом Сварог навчив людей шлюб, хліборобства й подарував їм плуг. Культ золотого плуга у скитів описав Геродот. Цей культ з усіма обрядами дожив до нашого часу. Усі поганські обряди Різдва, що подекуди виконуються й нині, свідчать, що це свято Зодіяку. Це 12 полін з доброго дерева, щоб розвести священний вогонь, обов'язкова кількість страв на Різдвяний стіл — 12. Дванадцять — це кількість божеств сузір'їв Зодіяку — кожному з них приноситься жертва. Урочистим обрядом було вшанування символічного прадерева світу (верби, а потім ялинки), що означає в мітологіях народів світу зоряну галактику й Землю.

На Україні це літописна Берегиня — вишита квітка на рушниках. Дерево прикрашають вогнями, щоб горіло, як Чумацький Шлях, світилось як Зодіак-Сварог. Пряники й горіхи — надбаня предка. Сніп пшениці символізує плоди хліборобства, якого навчив Сварог і предок Дідух — коляда — Місяць.

ЛАДА

Більшість поганських богів Київської Русі ще й досі відома на території України в піснях, колядках та прислів'ях. Датуються фолклорні повідомлення кількома тисячами років. Дуже популярна пісня „А ми просо сіяли, сіяли, ой Див Ладо сіяли, сіяли” датується добою вед, як і обрядові пісні. У тисячах колядок описано стародавню історію, мітологію та соціальний устрій Києва в Русі. Слов'янські пісні, зібрані в Родопських горах, згадують про Орфея та Александра Македонського. Проте недостатність вітчизняних досліджень астральної тріяди (Сонце, Місяць і Зоря), позначалась на відомостях про Ладу — велику богиню Зорі (Вечірньої Зірки) — Венери. У словнику Вацерада (XIII століття) Лада пояснюється як Венера — римська назва Афродіти Небесної. У словнику Гезихія розповідається, що Афродіту в найстародавніші часи звала Лада — жона (дружина). Їм'я це нібито походить від назви річки Лада (Ладон) в Аркадії. Проте ми знаємо від Геродота, що батьківщиною Лади (Латони) була країна Гіпербореїська (Скитія). Там була і нині є на Україні річка Лада — притока ріки Танви (Тани-Дани). Є й річка Ладава — притока Дністра. Колись у III тисячоліття до н.е. на території Наддніпрянщини жили пелазги-лелеги (трипільці), що пізніше заселили Аркадію на Балканах. Лада — Зоря бу-

ла головною богинею пелазгів ще в III тисячолітті до н.е. Тотемом народу був птах Гайстер, що символізував Зорю. Цей птах священний і нині на Україні, а його ім'я означає — Зоря. Тоді на Дніпрі уже був буквенно-звуковий алфавит, котрий пізніше потрапив до фінікійців та пелазгів Італії (XIV-XIII століття до н.е.). З наведених роз'яснень Вацерада та Гезихія, знаючи, що пелазги передали свою вищу культуру еллінам, бачимо, що Афродіта — стародавня Лада, це богиня Київської Русі. Лада — Зоря — (Вечірня Зірка) — римська Венера.

На території України Зоря виступає як небесне світло (божество космічного вогню) та водночас як „дрібний дощик” або роса — божество, що народжує життя. Про це розповідають численні колядки й щедрівки, а також міт: „Зоря, ключі, роса й мед”, що його вивчали О. Потебня, М. Марр та автор цієї статті. За розшуками М. Марра згаданий міт з Чорномор'я було занесено на Піренейський півострів. Там ім'я Зоря набрало у басків префіксу „І” і перетворилося на Ізар. Збереглися й сліди міту. На одному з діалектів роса зветься „ізарський іній”. У семітів імені Ізар відповідає Іштар-Аштарет. Грецькою мовою Астарта (богиня Фінікійська).

Розглянемо, як же розуміли богиню Зорю семітичні народи Двортіччя? Як на Україні Зоря (Венера) — небесне тіло й одночасно „Зоря є символом дощу з неба”, так і в Вавилоні „богиня Іштар була символом вечірньої зірки (Венера) і животворного дощу”. Щедрівки співають про небесну росу або животворний „рясний, дрібний дощик”, відносячи його до Зорі (Венера) або до Дівчини як Зорі (Афродіта Небесна — Лада). Це відповідає найстародавнішим мітам Русі про переслідувану дівчину, котра обертається в криницю. Зусиллям кількох поколінь дослідників вдалося віднайти зміст міту: „Зоря, ключі, роса й мед”. Зоря відмикає ключами небесні ворота й випускає сонце на небо. Сонце (бог світла Полель, брат — Лелі — втіленої води) женеться за дівчиною Зорею — Ладою. Дівчина Зоря останньої миті обертається роскою й падає на землю. Бджоли п'ють божу росу й приносять мед (життя). Цей чудовий міт Наддніпрянщини з доби пелазгів — трипільців занесено аріями до Індії та запозичено пізнішими еллінами. Знаємо давньогрецький міт про Дафну й Аполлона. Аполлон (Полель — Сонце) женеться за дівчиною Дафною, але Дафна обертається на Лавровий кущ. Мовою наших далеких предків, що вийшли з Дніпра до Індії, Дафна озна-

чає Зоря. Елліни „переробили” Дівчину Зорю — „божу росу” на вже народжений нею живий Лавр.

Щедрівки ідеологічно обґрунтовують і стверджують тотожність і повну ідентичність та рівність Роси і дощу із Зорею і Дівчиною.

ПРІЯ — ФРЕЯ СЛОВ'ЯНСЬКА — ФРІГІЯ СКАНДІНАВСЬКА

У словнику Вацерада Афродіта пояснюється як слов'янська Прія. В народі на Україні пам'ять про Прію збереглася в обрядових піснях: веснянках, гагілках. Прія, богиня плодощення, кохання, шлюб, й родинного вогнища. Дівчата, граючи, приспівують про сватання: „Прись, свашко, Прись! Прись, любко, Прись!” Корінь імені богині зберіється в словах: приязнь, сприяти, приймати, (у санскриті — прі, пріас), тобто кохати, коханий. Прись — це пестливе від Прія-Приса, це Параска, Прасковія, Параскева.

Переслідування поганства примусили людей називати свою богиню днем її свята — П'ятницею. Параскева — по-грецьки означає п'ятниця. Ми знаємо й християнські — п'ятницькі — храми, що будувалися біля води й звалися народом на честь богині П'ятниці. Деякі мовознавці й мітологи зближують слов'янське ім'я Прія або Пріділі — велика Прія з іменем Афродіта і Фрея. Фрея слов'янська у Скандинавії була дружиною вищого божества Одина, днем її свята була п'ятниця.

Фрею було запозичено з родини богів Ванів (венедів) з Країни Танів — Ванів (венедів). Автор скандинавської хроніки XIII століття Снорре Стурлессон (помер 1244 року) описує що Країну, як територію Русі, де тече річка Танаїс. Ця річка, пише Стурлессон, звалася в давнину Танаквіль, або Ванавіль. Перша назва означає річка богині Тани, друга — річка Ванів — венедів (слов'ян). В описі Стурлессона говориться, що Танаїс пливе до Чорного моря і тому висловлювалася думка, що йдеться не про Дон, а про Дніпро, в назву якого теж влітається ім'я Тани — Дани. Проте це не порушує мови про територію Русі. Дуже цікавим є твердження, що територія зветься країною Танів (Данів), або країною ванів (венедів). Адже все-світня історія Помпея Трога в обробці Юстина повідомляє, що „венедів було вигнано з Трої Атенором”. Але ж троянці були етрусками, то й венеди повинні були бути етрускоїдами. Ця думка підтверджується фактом, що в першого римського імператора — ет-

руська Тарквінія Древнього була дружина теж етрусського походження на ім'я Танаквіль. Як визначено, це ім'я було ім'ям стародавньої богині етрусків. Так багато дає порівняння двох назв: Танаквіль і Ванаквіль, Таналанд і Ваналанд. Якщо венецианці були в Малій Азії (Троя), то виникає питання, чи не набрало там ім'я вани власного етрускам префіксу „і”. Не вани, а Івани? Чи походить слов'янське ім'я Іван зі старовірської мови, а чи з мови ванів Наддніпрянщини?

Тана-Дана — велика богиня Русі, що ім'я співається й тепер. Є на Україні й річка Танва — притока Сяну, що живиться материнською річкою Ладною. Знаємо й слов'янське плем'я Танва.

Культ Прії на Наддніпрянщині був культом Афродіти у Фрігії і Трої, що мали з Руссю міцні етнокультурні зв'язки. Прія — Афродіта — Фрігія — була матір'ю етруска Енея, захисника Трої і предка Ромула й Рема, засновників Риму. Афродіта — стародавня Лада в Аркадії була богинею пелазгів (трипільців на Дніпрі) і фракійців. Культ цих богинь за тисячі років звичайно дещо різнилися, та існували на Русі й одночасно. Пізніше культ Лади-Зорі поступився культові Прії-Дани, лише водної богині.

ДАНА-ДИВА (ЛЕЛЯ)

Культ Дани був поширений з пізнього палеоліту аж до ХХ сторіччя нової ери. Від імені Дана походять назви річок Дніпро, Дністро, Дон, Дунай. Ім'я Дана — це „да” (середземноморське — вода) плюс „на” (неня). Вода-мати. Численні міти про близькі богині Лади — Дана (Леля) — втілення води і Полель — втілення світла, описано вітчизняними етнографами. Персонажі цих поганських богів було запозичено еллінами зі Скитії. У словнику Желіховського дано пояснення Дани. Це — „богиня водних сил, що постає перед нами, як втілення кохання прекрасною Дивою”.

Багаторічні дослідження дозволили авторів статті підготувати велику монографію про Дану як один з головних персонажів Київського пантеону. До наших днів збереглися скульптури богині під іменем П'ятниці.

КУПАЛА

Найулюбленішою на Україні була богиня Купала з її всенародним святом купальської ночі пояснюється в Густинському літописі, як еллінська (етруска) Церес. „Купало б'яше богъ обіля, Якоже у Елїнь Церес”. Богиня Церес, заступниця знаменитого ет-

русського міста Цере, — оплоту стародавньої Надсередземноморської мітології, — римська Церера була матір'ю богів і людей. Вона була богинею продуктивних чинників Природи, материнства, шлюбу, мала епітет „лібера” (воля Неба), що засвідчує ранг небесного божества, рівний Зевсові і Юпітерові. Зевс мав епітет „елевтерос”, Юпітер — „лібер”, а Див (Дій) Київського пантеону — „собот”. Всі ці епітети означають — свобода (свобода Неба). Звідсіля назва: „гора Собот”, де відбувалися урочисті купальські свята. Римляни ототожнювали Церес з Фрігійською Кибелою і надавали їй, як і народові етрусків, малоазійського походження. Мовознавці зближують імена Купали і Кибели (правильно Кубелі).

Про культ Фрігійської і Троянської богині Кубелі у Скитії докладно писав Геродот.

Ми добре знаємо міцні етнокультурні зв'язки наших предків з Тракією, Бітінією і Троєю. Придунайські бриги, єврейські предки фрігійців ще до троянської війни переселилися в Малу Азію, а потім поверталися. Те саме було й з племенами стримонів (етрускоїдів), що заселяли Бітінію. Адже античні автори свідчать, що в VII столітті до н.е. в Бітінії уперше було збудовано місто — Київ. Навколо Кий, друг Геракла, повернувшись з Колхіди, збудував місто й назвав його своїм ім'ям, а жителі міста звалися — кияни.

Подібні факти треба вивчати, досліджуючи поширеність стародавнього на Русі культу Дани у Малій Азії, та поширення культу Кубелі Фрігійської з Фрігії, Бітінії й Трої на береги Дніпра.

Останнє відомо вже в добу киммерійців і скитів. Особливо вражає тождество та невідмінність усіх обрядів і ритуалів на честь Купали на Дніпрі та на честь Кубелі у Фрігії.

Отже, лиш частково розглянувши астральний зміст поганського культу київського пантеону, ми торкаємося високої української культури, яка виникла набагато раніше культури Греції та Риму.

З ВІДГУКІВ УЧЕНИХ:

Положення автора про астральну природу східнослов'янських богів — нове в науці. Воно науково обґрунтоване й відкриває перспективний напрям досліджень.

Я. ЧЕСНОВ.

СТАРШИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ІНСТИТУТУ ЕТНОГРАФІЇ ІМЕНІ
МІКЛУХО-МАКЛАЯ АН СРСР

Вважаю, що праця О.П. Знойка становить великий науковий інтерес і повинна бути надрукована в одному з наукових журналів, адже вона, безсумнівно, приверне увагу вчених цілого ряду спеціальностей та численних читачів, котрі цікавляться історією та культурою Древньої Русі.

О. ДЕРЖАВІНА,
СТАРШИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ІНСТИТУТУ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ІМЕНІ М. ГОРЬКОГО АН СРСР,
ДОКТОР ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК

Одним з важливих висновків автора є твердження про те, що древньослов'янський культ природи, віддзеркалений у пантеоні богів, є досягненням самих слов'янських народів... Особливий інтерес становить те, що древньоруський Перун адекватний Стрибогу етрусків та сузір'ю Стрільця.

В. КУЗАКОВ,
СТАРШИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ ПРИРОДОЗНАВСТВА І ТЕХНІКИ АН СРСР

Робота О.П. Знойка становить значний науковий інтерес для спеціалістів різних галузей знань і її варто опублікувати.

Ф. ШЕВЧЕНКО,
ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ АН УРСР,
ДОКТОР ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР

(„Наука і суспільство”,
серпень 1985)

УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ

29 грудня 1985 р. № 50 (2681)

ІСТОРІЯ НАЗВ

ЗМІВ

Населений пункт Жарківської області, розташований при впадінні річки Мож у Сіверський Донець. У літописах говориться, що Ігор Святославич, князь новгород-сіверський, борючись проти половців, у 1180-1185 рр. заснував ряд укріплень, у тому числі і «Змієво городище на устьє реки Можь». Підступи до городища перетинали Сіверський Донець, Мож і річка Змійка (татари називали її Вудура).

В середині XVII століття українські козаки-переселенці збудували тут фортецю для захисту південних кордонів од кримських і ногайських татар. У давнину в навколишніх лісах водилася велика кількість зміїв, тому за легендою урочище називалося Змієвим, а від нього й узяла початок назва поселення.

Безпідставне обвинувачення українського народу

В лютому ц.р. минує рік, як уряд США видав Івана Дем'янюка Ізраїлеві, який обвинувачує його в злочинах ніби заповданих ним проти євреїв, в'язнів концтабору в Німеччині. Але судовий процес проти нього весь час відкладався, бо Ізраїльська поліція і прокуратура не мають вагомих доказів його вини.

Під час цього зволікання, яке фактично є порушенням кримінального процесуального кодексу країни, ізраїльська преса широко коментує справу Івана Дем'янюка, викликаючи серед українців діспори цілком слушне стурбовання, що справедливого суду проти нього не буде.

В липні минулого року голова організації Американці в обороні людських прав в Україні Божена Ольшанівська разом із іншими членами організації відвідала Ізраїль і на авдієнції з членами Кнессету була запевнена кожним із них, що суд над Дем'янюком буде справедливий і чесний.

Повернувшись в Америку, пані Ольшанівська надіслала кожному з членів Кнессету, з ким вона зустрічалася, листа-подяку за авдієнцію, висловлюючи знову стурбованість, що ізраїльська преса і далі веде кампанію проти Дем'янюка, не чекаючи навіть вироку суду, єдиної інституції, яка може вирішити — винен він чи ні. Майже всі члени Кнессету надіслали їй цілком витримані відповіді, ще раз запевняючи, що суд над Дем'янюком буде справедливий і чесний.

Лише один із них, заступник спікера Кнессету Дов Бен-Меїр, надіслав листа такого змісту, в якому ображає не тільки українців, але й себе особисто і самий ізраїльський Кнессет. Подаємо переклад цього листа на українську мову.

Кнессет

Дов Б. Бен-Меїр Жовтень 1986
Заступник спікера

Президентові
організації Американці
в обороні людських прав
в Україні.

Я отримав Вашого листа з 18 вересня 1986 року, що торкається Івана Дем'янюка.

Спочатку я навіть не хотів відповідати, бо від часів Богдана Хмельницького євреї мають довгий порахунок з українським народом.

Тепер також ми можемо вказати на центри антисемітизму в ССРСР, більшість яких сконцентрована в Україні.

Однак, після деякого роздумування, я прийшов до висновку, що таке прохання як Ваше, що прийшло від американських громадян (навіть якщо вони українського походження) не можна лишати без відповіді.

Протягом років німецької окупації України незчисленна кількість Ваших земляків співпрацювала з нацистським режимом, особливо в знищенні сотень тисяч євреїв.

Після поразки Німеччини частина цих колаборантів втекла на Захід і до США.

На протязі більше чотирьох декад жодного слова не було чути від Вашої організації про людські права українців єврейської віри, яких розстрілювали, палили, убивали газом Ваші співгромадяни. І тільки „турбота“ чи упередження, друковані в ізраїльській пресі, матимуть вплив на об'єктивність ізраїльського правосуддя не давала Вам ночами спати!

Я можу запевнити Вас, що правосуддя Ізраїля винесе справедливий вирок!

А Вам і Вашим приятелям я раджу, щоб Ви ходили до церкви не тільки в неділю, але кожного дня тижня і щоб стояли там на колінах поки кров із них піде, прохаючи прощення за те, що Ваш народ зробив нашому.

Заступник спікера (голови)
Кнессету Дов Б. Бен-Меїр

На цей зухвалий лист п. Ольшанівська, голова організації Американці в обороні людських прав в Україні, надіслала таку відповідь:

Відкритий лист Дов Б. Бен-Меїрові
Заступникові голови Кнессету,
Єрусалим, Ізраїль

Вельмишановний Пане!

З глибоким сумом і болем прочитали ми Ваш лист з жовтня 1986 ро-

ку, який ми одержали в кінці листопада. Нас просто вражає, що людина на такому високому становищі, як Ваше — заступник голови Кнессету — підписується під таким інтелектуально огидним становищем про колективну відповідальність. І цілком природно постає докучливе питання — чи погляди, висловлені у Вашому листі, є лише Вашими особистими переконаннями, чи вони віддзеркалюють погляди частини чи й цілого Кнессету?

У Вашому листі Ви торкаєтесь доби Богдана Хмельницького і Другої світової війни. Відповідати на Ваші специфічні історичні закиди в деталях є, очевидно, поза межами цього роду листування, проте на місці буде бодай коротка відповідь на них. Те, що євреї, поляки і українці-уніати дуже потерпіли під час повстання, є добре устійним фактом. Проте в такій же мірі добре устійним фактом є і те, що ці терпіння наступили тому, що трагічною химерністю історії євреї були тоді орендарями, збирачами податків та агентами польської шляхти і були втягнені в систему соціального, економічного, релігійного і національного пригнічення в Україні польською владою. Найважливішою справою є те, що кожний народ має право змагатися за волю і звільнення від гнобителів. Якщо слава заснування Ізраїля полягає саме в цьому, тоді як може-те Ви чи інші євреї засуджувати українців часів Хмельницького, які змагалися, щоб і собі це досягнути?

У Вашому листі Ви стверджуєте, що єврейський народ має багато до полагодження з українським народом. Це є абсолютна безглуздість. Невже Ви справді вважаєте весь український народ колективно відповідальним за злочини деяких окремих осіб? Якщо так, то Ви лише повторюєте старе гітлерівське безглуздя, яке він вживав проти Вашого народу з такими жакливими наслідками. В листі Ви підкреслюєте цю тезу, говорячи: „Ви йдіть до церкви... і молитесь на колінах поки кров не піде з ваших колін і прохайте прощення за те, що Ваш народ зробив нашому“. Це є нічим іншим, як грубим і зухвалим расизмом і українофобією. Уявлю собі, що

українці написали подібного листа, стверджуючи, що єврейський народ відповідальний за злочини Лазаря Кагановича, або Лева Троцького і їхніх єврейських кадрів в ГПУ в Україні. Ваше обурення було б тоді справедливим. Але українці цього не казали і не обвинувачували євреїв як націю в колективній відповідальності за вклад окремих євреїв в більшовизм або в голод в Україні в 1932-33 роках, хоч, як Ви самі знаєте, в той час в Україні було непропорційне число євреїв на високих становищах у комуністичній партії, в ГПУ і НКВД.

Нема нації, яка має лише святих чи злочинців. І це торкається однаково українців, як і євреїв: були українські селяни, які як члени лави присяжних у відомій справі Бейліса, виправдали обвинуваченого; були українці в німецькій поліції, але були євреї в НКВД і були безборонні єврейські жертви нацистського голокосту.

Ви пишете про уявних „безчисленних ваших співгромадян“, що співпрацювали з нацистським режимом і які, як ви далі припускаєте, „брали участь у винищенні тисяч жидів“. Як брати до уваги історичні факти, ніде не говориться, що особи української національності вбили „сотні тисяч євреїв“ в час Другої світової війни. Неперечним є те, що деякі українці були колаборантами. Бюро дослідів

над воєнними злочинами в Ізраїлі оцінює їх на 1,000, але це число мусить бути поставлене в пропорції до 36 мільйонів. Та ці колаборанти були в цілій Європі, включно з Францією, Голландією, Польщею і Росією. Куди більшого значення набирає ваша неспроможність завважити цей факт, що число українських колаборантів є дуже малим в порівнянні з величиною втрат за часів німецької окупації: понад 7 мільйонів українців загинуло в боротьбі проти фашизму, тому Ви стараетесь представити українців виключно як переслідувачів, коли насправді вони були головним чином жертвами. І це не лише під час Другої світової війни. В 1932-33 роках ми втратили 6 до 7 мільйонів у штучному голоді, що його створив Сталін.

Чи є антисемітизм сьогодні в Україні? Так, він є, так як він є в США, чи Франції, чи в Росії. Але це серйозна помилка утотожнювати антисемітизм в Україні з антисемітизмом українців. На це можемо навести історичний приклад: чи вбивчий заклик чорносотенників „Бий жидів, рятуй Росію“, який так часто можна було чути за часів царської Росії в Україні, і змушування жидів покидати Україну в наслідок заборони поселювання є прикладом українського антисемітизму? Очевидно що ні, бо хоч чорносотенники діяли в Україні, це були ро-

сіяни, і були вони підтримувані російським царським режимом.

Ви натякаєте, що теперішній антисемітизм в Україні є вина самих українців. Частково може так, але як ви можете ігнорувати той факт, що антисемітизм є тепер офіційною політикою советського уряду, керованого з Москви. Чи вам, наприклад, не відомо про таку книжку як „Сіонізм розраховує на терор“, яку видано в Москві 1984 р. у видавництві *Новости*. Чи й за те треба обвинувачувати також і українців? Ми хочемо вам пояснити, що коли українці не є панівною нацією у своїй країні і коли вони не є тими, які диктують політику в Москві, то не є чесним приписувати їм відповідальність за офіційну советську політику.

В заключенні, ми вважаємо, що ваш лист принизив ваше офіційне становище і, без сумніву, образив і євреїв, представником яких ви є. Євреїв, предки яких віками терпіли саме через таку настанову, як ваша. Відроджуючи похований міт збірної відповідальності, ви поставили себе на тому боці барикади ідей, що їх всі цивілізовані люди вже відкинули.

Божена Ольшанівська,
Голова, Американці в обороні
людських прав в Україні

ІСТОРІЯ НАЗВ

Т Р У Б І Ж

Якщо ви подивитися на карту древньої Русі, то в трьох різних місцях прочитаєте одну й ту саму назву. І це не помилка. Це три міста під однією назвою — Переяславль. Одне з них, відоме тепер як Переяслав-Хмельницький, — в Середньому Подніпров'ї, друге — в Ростовській Русі, а третє, попередник сучасної Рязані (Московщина) — в околицях історичного Залісся. Загадковість такої незвичайної повторюваності посилюється ще й тим, що кожне з цих міст стоїть на річці з назвою Трубіж.

Де шукати ключ до розв'язки загадки, віддаленої від нас завісою часу й подій? На основі матеріалів, літописних текстів та деяких припущень можна відтворити, що спричинило попарну повторюваність цих назв. Зокрема, етимологію топоніму «Переяслав» пояснює красномовний опис заснування цього міста Святославом на місці переможної битви руських воїнів із печенігами. Така назва — оповідає літописець — була дана новозаснованому місту на ознаменування того, що в тій місцевості Русь «перейала славу» в печенігів, тобто перемогла їх. З

огляду на умови виникнення інших руських Переяславів, їх етимологію можна вважати однаковою.

Що ж до того, що всі руські Переяславлі засновувалися на річках з однією і тією ж назвою — Трубіж, то, виявляється, це пов'язане з тими переможними битвами, що зумовили появу самих міст. Стратегія кінного бою тих часів породила звичай переслідувати ворога до першої природної перепони — річки. Звичайно на тій річці відбувався й остаточний розгром противника.

Часте застосування такого маневру закріпило за ним назву «трубежа» від слова «трубити» — на знак перемоги чи відбою. За певних обставин ця назва закріплювалася й за межовою річкою. Такими обставинами були, з одного боку, значення одержаної перемоги, з другого боку, — цілковито незначна поширеність старої назви річки через її невеликі розміри. І справді, всі три відомі нам Трубежі, біля яких було засновано Переяславлі, — невеличкі річки. Мимоволі напрошується думка, що й слово «рубіж»

(«кордон», «межа», «передній край») є похідним від загального колись терміну «трубіж», що, згідно з наведеною інтерпретацією, мусив означати річку (а, можливо, і якийсь інший межовий об'єкт), на якій «відтрублювали» переможне завершення битви.

Чи це справді так — покажуть далі дослідження. В усякому разі жоден із сучасних етимологічних словників не дає іншої відповіді на це питання.

НЕМИРІВ

Населений пункт Яворівського району Львівської області. Вперше згадується в документах за 1580 рік. Народна легенда пов'язує походження назви з боротьбою проти татар. У ній розповідається, що тут у давнину було оточено татарський загін, і коли татари запросили миру, їм відповіли: «Не мир», а загін розгромив.

Деякі українські дослідники, в тому числі М. Ф. Пономаренко, виводять назву від розповсюдженого на західноукраїнських землях прізвища Немир.

Борогі брати і сестри Українці!

Апологети християнства плянують святкувати тисячоліття християнства в Україні.

Напрошується питання: Чого ми досягнули за цих тисячу років?

В той 988-ий рік Київська Русь-Україна була найбільшою державою в Європі.

Київські купці торгували по широкому світі, і їхню безпеку охороняли писані договори, часом ці договори підписували Князі силою своїх мечів, як це ми знаємо про Олега й Ігоря.

Міщани і селяни жили у великому добробуті. Про відвагу й силу воїнів княжої дружини ми знаємо з їх перемог.

Греки й римляни зависними очима дивилися на добробут України.

А тепер? Україна знаходиться в жахливій неволі. Ніхто з нею не рахується, бо вона не має ні війська свого, ні скарбниці своєї, ані провідників своїх.

Перед християнством ми були вільними і достойними людьми. Вважали себе Внуками Дажбожими, а звали себе Синами Бога Сонця. Були споріднені з Богом.

А тепер? — Ми раби божі, ми стали "паралітиками з блискучими очима"... (Л. У). Гірше того, ми стали упослідженими рабами на своїй рідній і на чужій землі.

Що ж сталося після хрищення?

Що принесло християнство в Україну?

Християнство роздвоїло душу, приспало почуття окремішності, зіпхнуло нас з дороги історичного призначення і народ заблудив.

Християнство ограбувало весь народ від його духовних скарбів, які були накопичені народом десятками тисячоліть.

Треба признати, що хрищення Русі-України було і є найбільшою трагедією в нашій історії.

Це ж християнський монах — літописець признається, що христили Русь: "Добриня — мечем, а Путята — вогнем".

Страшне лихоліття спіткало Український Народ під час хрищення.

Грецькі попи і єпископи посіли владу над тілом і душею добротного селянина-господаря. Окремо від податків князя, церква накладає свої податки і перебирає в свої чорні руки судівництво.

Почалася духовна неволя, народ не знає, що сталося? До церкви не пішов — карають, заспівав зранку пісню — карають.

Попи сіють страх — залякують вічним пеклом,

нечистою силою, дияволом.

Залякували живою природою, мавками, русалками, водяниками, польовиками, лісовиками і іншого роду виявами самої природи.

З ростом страху серед простого народу з'являється темрява і дикий фанатизм. Після УНІ починається гідке братовбивство в ім'я віри христової, — українець католик ріже українця схизматика і навпаки.

Невже наші інтелігенти-науковці будуть святкувати тисячоліття ганьби з чистим сумлінням? Чи знайдуть вони в своєму серці відвагу сказати своїм "братам незрячим грекосоіям" всю правду про найбільшу трагедію в історії Українського Народу?

Чи знайдуться відважні Лицарі Правди, що покажуть втрати після злочасного прийняття християнства?

А ми втратили свою окремішню духовність, втратили свою літературу в якій плекався Священний Героїзм, втратили свій відмінний і єдиний шлях свого розвитку, втратили найглибшу основу — джерело власної культури.

Ми втратили свій відмінний світогляд споріднення з Богом.

В дохристиянському світогляді народ плекав добротні якості, плекав лицарську повединку і посвяту свого життя для народу, для Держави, для Правди. Все це, як ми бачимо сьогодні, давно втрачене.

Ми, Українці, маємо бути свідомі свого призначення лицарського чину, героїчних подвигів у боротьбі за свою СВЯТУ ЗЕМЛЮ. Український Нарід повинен звільнитися з духовної неволі, засвітити Світло Правди і стати Силою.

Тоді світ визнає нас як рівних з рівними і не будуть злочинці судити нас, бо "в своїй хаті своя Правда і Сила і Воля." (Т. Г. Ш.)

Проповідник Рідної Віри В. Сурма,
Австралія.

С. Горлач

Якщо в нещастю і біді
Недолю вмієш веселити,
То не страшні вже чорні дні —
Ти здібний подвиги творити.

Нарід мій був у Божій Славі,
Тремтіли перед ним лукаві,
І гордий світ ще затремтить,
Бо так на обріях зорить.

ПІД КОРСУНЕМ

(Історична повість)

(Продовження)

— Яке нахабство! — почувлися вигуки здивування. — Йому зробили честь: родовитий шляхтич звернув увагу на його брудну жінку!...

— Маю надію, що хлоп уже сидить на палі? — спитав Потоцький.

— На жаль, ще! — обізвався пан Друцький, полковник того полку уланів, що в ньому був хорунжим Квицинський. — Хлоп зразу ж утік! Проте мої улани як найпильніше його шукають, і я маю певну надію, що небагато мине, як ми його четвертуємо або посадимо перед замковою брамою на палю на острах усьому Корсуневі.

Потоцький засміявся:

— А цікаво б бачити ту молодицю, — чи варто ж було через неї загинути?

— Нема про що говорити, пане Стефано! знову озвався Друцький. — Чи розумно ж помірати за хлопку, коли ми можемо мати їх цілі десятки — досить звеліти гайдукам привести.

Довге ще бенкетували пани, поки, де-хто заснув, схилившись до столу, а де-хто, шукаючи постелі, зсунувся під стіл і там розпластався, як рак; ті-ж, що були дужчі, порозходилися по своїх покоях, що були тут таки, у замку. Молодий Потоцький був міцніший за багатьох і пересидів мало не всіх, але нарешті підвівся й він, щоб іти до своєї світлиці. Коли він минав двері, до нього наблизився молодий білявий панок Блясь.

Блясь був з дрібною шляхти й пив та їв з ласки заможних панів. Він завжди придивлявся й прислухався до бажань вельможних магнатів і прислужувався їм, щоб запобігти їх ласки. До Потоцького він наблизився, прикинуто вклоняючись, і промовив до нього стиха:

— Вельможний пан хотів побачити ту молодицю, що через неї вбито хорунжого Квицинського. Чи не привести її до покоїв пана?

У голові Потоцького парував хміль і вигадка Бляся йому подобалася.

— Цікаво... цікаво... Справді приведи — подивлюся, що воно за диво, — відповів він і пішов далі.

Під той час у хаті Цимбалюків уже давно було погашено світло. Гусари десь добре нагостювались і поснули рано. Ганна, збентежена вчоршнім випадком і неспокійна не тільки за Микиту, але й за Данила, бо йому вже час було вернутися з Черкас, плакала сьогодні весь день і не спала довго, але після півночі й її зморив сон; не спала ще тільки одна Пріся. Думки її линули туди, куди пішов її

любий чоловік. У непокої вона уяляла собі, що Микиту вже вхопили поляки й десь заважають йому муки... Через хвилину її ввижалось, що він, голодний і холодний, мов дикий звір, ховається по-під кущами, прислухаючись до всякого згуку, навіть до шелесту листя... й молода жінка сама прислухалася до найменших згуків, не маючи сили заснути.

І от її вухо вловило біля хати гомін скількох голосів, а через хвилину счинився грюкіт до неї у вікно. У Прісі заколотилося серце, бо вона передчувала недобре. Навпаки Ганна, що не чула голосів, а почула тільки стукотіння, скочила радісно, сподіваючись, що то вернувся Данило, і хотіла відчинити двері.

— Не відчиняйте, мамо! — озвалася Пріся. — Я боюся!

Голоси почувлися вже у снігах, бо з двору у сніи двері тепер не замикалися через те, що там часто ходили гусари.

— Одчиняй! — голосно гукнули в снігах, і хтось почав сіпати двері.

— Чого вам треба серед ночі? — спитала вже злякано Ганна. — Я не відчиню!

— Не відчинеш — самі відчинимо! — гукнули за дверима й почали бити й рвати двері.

Перелякані жінки ледве встигли обгорнутись одежею, як легеньку заціпку у дверях було зламано й у хату ввійшов панок Блясь, держучи в руці запаленого лихтаря, а позад нього стояло четверо гайдуків.

— Беріть оцю! — показав він на Прісю.

Не встигла молода жінка й скрикнути, як четверо гайдуків вхопили її й скрутили їй назад руки.

— Затулить їй zarazом і рота, щоб вулицею не репетувала, — наказував Блясь.

— Не мучте мою дитину! — скрикнула Ганна. — Пустіть!

Але зразу ж вона впала непритомна від важкого кулака одного з гайдуків.

Прісю витягли з хати й понесли вулицею. Куди несли її, вона не знала, бо бідній молодиці нап'яли на голосу якогось лантуха, так що вона нічого не бачила. Через який час вона почула, що її несуть по східцях угору. То були сходи на ту башту замкову, де жив Стефан Потоцький.

Приволікши Прісю до покоїв Потоцького, Блясь сказав розмотати молодиці голову, розв'язати рота й лишитися на сходах, а сам потяг молодицю в горниці.

Через хвилину Пріся з жахом побачила себе у гарно вбраному й освітленому покої, в якому на канапі сидів невідомий їй пан.

— Оце, ясновельможний пане, — сказав Блясь — та молодиця, що її чоловік убив хорунжого Квицинського.

Осоловілими очима Потоцький пильно придивлявся до Пріси й хоч вона була нечепурно вбрана й розкудлана в боротьбі з гайдуками, проте її великі карі очі й чорні бро-

ви зкращували все те й примушували бачити тільки їх, а не одєжу. Потоцький упевнився, що у нього перед очима була певна краса.

— Ти не лякайся, молодиче... — почав Потоцький п'яним голосом. — Хоч тебе й слід скарати на смерть за вчинок твого чоловіка, та я того не вчиню.

Він моргнув Блясєві й той вийшов, зачинивши за собою двері; сам же Потоцький, трохи хитаючись, наблизився до Прісі й узявши її за руку, все дивився в її широко розплюшені очі..

Рука молодичі тремтіла, як і ввесь її стан, і те тремтіння зразу збудило у поляка п'яну похоть.

— А ти справді непогана, молодичко... — сказав він, сміючись, — Правда вмірати через тебе нерозумно, але пожартувати з тобою одну нічку — не погано. Ходім зо мною.

Він обхопив її за стан і повів до дверей другого покою, що були зап'яті килимом.

Тільки тепер Пріся зрозуміла, на що її взято й принесено сюди. Вона зразу зрозуміла й те, що вона тут беззахистна й ніщо не може врятувати її. Одчай обхопив серце молоді жінки й вона впала навколішки.

— Пане хороший! — почала вона благати Потоцького. — Не робіть мені ганьби! Я козачка з роду й чесна жінка своєму чоловікові!

Молодий поляк не звернув уваги на її благання. Він ухопив Прісю в обійми й поволик за килим.

— Ти мені вподобалася й не буде тобі ніякої ганьби з того, що вельможний шляхтич з тобою ласкаво пожартує.

Тоді в Прісіному серці заклекотіла козака кров, і вона зважилася ліпше вмерти, а не датися в наругу. Вона почала змагатися; коли ж почула, що сили вже не вистачає, вона уп'ялася в шию своєму насильникові. Скрикнувши, той випустив Прісю з своїх обіймів, але вона розпалена боротьбою, не розуміла вже, що робить, і зваливши Потоцького на поміст, почала крутити йому руки й души-ти за горло.

Можливо, що в нестямі Пріся й задавила б поляка, коли б на крик його не вбігли гайдуки й не вирвали б знесиленого пана з рук розлютованої козачки.

Ледве зводячи дух, Потоцький сказав вкинути Прісю у льох і переказати на другий день полковнику Друцькому, щоб за смерть, від її чоловіка, шляхтича Квицинського, Прісю було покарано найлютішою смертю.

Прісю вхопили гайдуки, поволокли по сходні аж під замок у льох і вкинувши туди, зачинили за нею важкі двері. У льоху було темно, й нещасна жінка не зважувалася рушитись з місця, щоб не впасти кудись ще глибше. Останнє, що вона почула, був брязкіт залізного засову дверей і після того в льоху стало тихо, як у могилі.

Жах обхопив душу молодичі, й вона жалувала, чому Потоцький не звелів вбити її відразу.

Не весело минула ця ніч і Потоцькому ранком же він виїхав до свого війська блідий і похмурий. Його не розважали навіть голосні музики, що грали перед його військом і ті «вівати», що лунали йому вслід, аж поки перейшов він з військом на другий бік Росі.

Діставши ранком від молодого Потоцького за Галаганову молодичю замість подяки — лайку й довідавшись від гайдуків, яку прикру ніч зробила Пріся вельможному гетьманському синові, Блясь зараз же побіг до полковника Друцького переказати про волю Потоцького, щоб нахабну козачку скарати на смерть.

— То правда, — сказав Друцький: не покарати молодичю не можна, бо через неї вбито шляхтича. Коли б вона не підбурила свого чоловіка, а була б до хорунжого ласкава по-тай від нього, то цього б не сталося. Йй треба зняти голову. Приведи її до мене.

Полковник Друцький був хоч старіший за Стефана Потоцького, але ще дужий тілом. Разом із тим він був великий ласун до жіночої вроди й у своїх маєтках не минав ні одної вродливої дівчини або жінки з своїх підданців. Почувши, що Галаганова молодичя відхилила залицяння не тільки Квицинського, а навіть самого Потоцького, він дуже зацікавився її побачити й для того більше й звелів привести Прісю до себе.

Вкинута в льох, Пріся довго стояла, мов скаменіла, на одному місці, поки нарешті втома її подужала й вона сіла, а далі й упала на долівку. Чи спала вона, чи ні, вона того не почувала, бо думки не покидали її всю ніч. Скільки часу вона була вже в льоху, вона теж не розуміла, бо в мертвій тиші й пітьмі не можна було знати часу. Змучена душею й тілом, вона нарешті почула, що ті люди її вороги, що вони поведуть її на страту, а все ж таки зраділа, зачувши людей, бо лежати в домовині живому далеко гірше, ніж мертвому.

У дверях забряжчав засув, двері з сердитим скрипінням одчинилися й Пріся побачила вгорі сіру пляму далекого бажаного світу.

— Виходь, проклята хлопко! — гукнув Прісі Блясь і вдарив молодичю ногою. — Через тебе ледащичю на мене розгнівався гетьманський син. Ось стривай: зітнуть тобі голову, щоб не брикалася!

Пріся пкірливо пішла за поляками й гадаючи, що її ведуть на страту, прощалася у думках з життям і з любим йй чоловіком.

(Далі буде)

Священні Години в Святині Дажбожій Гамільтон, Канада, відбуваються щонеділі о годині 11-й ранку.

У всіх справах Української Рідної Віри проситься звертатися до Канцелярії при Святині Дажбожій, Гамільтон, Канада.

Адреса:

Ukrainian Native Faith Church
21 Munn St.
Hamilton, Ont. Canada. L8V 1K1

Телефон: (416) 385-0386 або (416) 545-2589

Ст. Проповідник Мирослав Ситник —
Керівник Канцелярії Об'єднання Українців
Рідної Віри.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

☀ Повідомляємо рідних та приятелів, що 8-го листопада, 1986 р. у м. Денвер, Колорадо, США, після тяжкої недуги, відійшла у Вічність св. п. п. Віра Орлов, дорога дружина п. Миколи Орлова.

Щиро співчуваємо Вам, шановний п. М. Орлов, у втраті Вашої дорогої подруги життя. Світла пам'ять про Віру вічно житиме в серцях її рідних та друзів.

В неділю 4-го січня 1987р. Громада при Святині Дажбожій молитвою та поминальним обідом вшанували св. пам'ять дорогого побратима Любомира Червінського, який відійшов у Вічність Духа Предків наших 31-го грудня, 1985 р.
Світла пам'ять про Нього завжди житиме серед нас.

Бажаючих набути святочні картки /Різдвяні, Новорічні і Великодні/, а також нижче подані книжки, просимо звертатися до Адміністратора журналу "Українське Відродження".

1. "Тризна" ----- Т. Шевченко /Переклад Проф. В. Шаяна/
2. "Сотворення Світу" ----- І. Франко
3. "Проблема Української Віри" ----- Проф. В. Шаян
4. "Найвище Світло" ----- Проф. В. Шаян
5. "Найвища Святість" ----- Проф. В. Шаян
6. "Гимни Землі" ----- Проф. В. Шаян
7. "Священний Героїзм" ----- Проф. В. Шаян
8. "Баляда про Святослава" ----- Проф. В. Шаян
9. "Баляда Лісового Шуму" ----- Проф. В. Шаян
10. "Слово Золотої Діядеми" ----- Проф. В. Шаян
11. "Повстань Перуне" ----- Проф. В. Шаян
12. "Г. Сковорода — Лицар Святої Борні" ----- Проф. В. Шаян
13. "Джерело сили української культури" ----- Проф. В. Шаян
14. "1000-ліття християнства" ----- Проф. Я. Оріон /Р. Драган/
15. "Бог і Релігія" ----- Проф. Я. Оріон /Р. Драган/
16. "Влес Книга" ----- Вид-во "Млин"

Всі книжки висилаємо на замовлення за добровільні пожертви за винятком книг "Бог і Релігія" та "Влес Книги".